

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

„LJUDSKA PRAVICA“
USTANOVLJENA 1. OKTOBRA
1934 — MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
— OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z „BORBO“.

NA PRAGU SEŠTANKA NASER-MENZIES

Uprizarjanje vojaških ekspedicij naj bi izsililo v Kairu privolitev v zahodne zahteve

(OD NASEGA STALNEGA DOPIŠNIKA)

London, 2. sept. Začetek kairskih razgovorov med predsednikom Naserjem in Menziesovim odborom, ki je napovedan za ponedeljek, pričakuje Velika Britanija z ostro razdvojenimi občutki in naraščajočo bojaznijo, ne več toliko spritno čedalje manjšega upanja, da bi se karkoli spremenilo v statusu nacionaliziranega prekopa, kolikor zaradi možnih potez francoske in angleške vlade, če ne bi dosegli nobenega sporazuma med Egiptom in predstavniki zahodnih držav.

Ob podpori konservativnih skupin angleška vlada še zmerom ne izključuje uporabe vojaške sile. O vojaški intervenciji so govorili mnogo pred londonsko konferenco, med njenim zasedanjem pa malo, ker je bilo 16 udeležencev proti temu ukrepu. Zdaj pa se pojavljajo spet novi ukrepi v prejšnji smeri.

Clanom družin angleških diplomatov v Kairu so svetovali, naj se vrnejo v domovino. Enake nasvete so dobili večerj angloški diplomati v Siriji. Guverner Harding je podpisal odlok, s katerim je dovoljena razmetitev čet dežel Commonwealtha, Francije in ZDA na Cipru. Francoske enote že prihajajo na otok v taborišče, ki so jim ga angleški vojaški pripravili v največji naglici in ki je zgrajeno blizu Nikosije. V njem je prostora za kakih 5000 vojakov. Avstralski vojni minister pa je izjavil, da je bataljon korejskih veteranov že pripravljen, da se napoti na področje bližnjega vzhoda, da pa bi lahko po potrebi poslali tja celo divizijo. Angleški vojni minister ni dal nobenega pojasnila o značaju Hardingovega odloka.

V Southamptonu je bilo večeraj zasidranih 6 velikih ladij za prevoz čet, pridružili pa se jim bosta še dve. Angleška vojna mornarica bi bila morala te dni obiskati Švedsko, zdaj pa so njeno obisk odgodili.

Vpoklici rezervistov se nadaljujejo in v londonskih vojašnicah jih je že nad 60.000. Na tej stvari pa ne spremeni mnogo izjava angleškega državnega sekretarja za delo, da nihče ne želi uporabe sile, da pa se je morala Velika Britanija odločiti za vojaške ukrepe, ker se ne more sprijazniti z nacionalizacijo Sueškega prekopa, ki je za njeno gospodarstvo življenjskega pomena. Vse, kar so ukrenili tik pred začetkom pogajanj v Kairu, pa je bilo sklenjeno že tri do pet tednov prej, samo da je ostalo doslej strogo zaupno.

V angleških političnih krogih so trdili, naj bi vsi ti ukrepi moralno pritisnili na Naserja. Znatno del angleške javnosti pa takšni politiki nasprotuje. Zato je slišati čedalje več glasov, naj

FRANCOSKI VOHUNI V LIBIJI

Kairo, 1. sept. Libijski »El Raed« poroča, da so libijske oblasti odkrile »francosko vohunsko omrežje«, ki je delovalo na libijskem ozemlju. Časnik pravi, da sta bila zapletena v vohunstvo tudi dva francoska diplomata in da so oblasti več osumljencev aretirale.

Francozi na Cipru

kljub odporu francoske javnosti in nesoglasjem v vladi glede politike pritiska na Egipt

London, 2. sept. (Tanjug). Dve tovorni ladiji s kakimi 5000 francoskimi vojniki sta odpluli večerj iz Marseilla. Bržčas sta namenjeni na Cipr, kjer so francoski predstavniki prevzeli vodstvo prvega francoskega vojaškega taborišča na tem nemirnem otoku, oddaljenem kakih 300 km od Suez.

V Marseillu in Toulonu se nadaljujejo priprave v zvezi s pošiljanjem novih čet v Sredozemlje. Vojaške oblasti so rekvirirale 31 prekoceanskih ladij za prevoz čet in opreme.

Ko pariški »Monde« poroča o teh ukrepih francoskega poveljstva, pravi, da nikakor ne morejo olajšati naloge odbora petih, ki se bo v ponedeljek sestel v Kairu z egiptovskim predsednikom. Znatno nerazumevanje za takšno stališče se je pokazalo tudi na izredni seji vla-

bi sklicali parlament. Vodje opozicijskih strank zahtevajo to vztrajno, toda doslej brez uspeha. Če bi sklicali parlament, bi morala vlada jasno povedati, kaj namerava. Tega pa v sedanjem trenutku najbrž neče. »Reynolds News« zahteva danes, naj vlada jasno pove, kakšni so njeni nameni, če neče še zaostri krize v zvezi s sueškim vprašanjem. Vlada naj jasno izjavi, da brez sklepa OZN v nobenem primeru ne bo uporabila oborožene sile. Pove naj tudi, kdaj namerava sklicati parlament. Časnik tudi pravi, da vsi dosedanja ukrepi samo utrjujejo prepričanje, da vlada res išče povod za uporabo sile. Tega pa javnost neče. Konservativci morajo računati

s tem, da bodo ostali samci in da bodo zadeli na enodušno laburistično gibanje, ki nasprotuje vojni.

»Observer« pa obravnava možnost, da bi v Kairu dosegli kompromis, ki ga vidi delno tudi v »novem položaju«, kakršen bi nastal, če bi egiptovska vlada odklonila načrt zahodnih držav kot podlago za nadaljnja pogajanja. Ta novi položaj »ne bi izključeval angleško-francoske intervencije. Toda predsednik Naser pa je bil na to jasno opozorjen«.

Tudi drugi momenti, v katerih vidi ta časnik upanje, da bodo dosegli kompromis, naj bi bili domala vsi usmerjeni na to, da mora egiptovska vlada popustiti. Menziesov odbor ima pripravljene zelo elastične predloge. Velika Britanija in Francija sta že popustili in tudi Egipt je izpričal pripravljenost, da bi svoja prvotna gledišča modificiral. Predsednik Naser je realističen politik in tudi on bo popustil. Arabske dežele so res na strani Egipta, toda njihove vlade baje pritiskajo na Kairo, naj se ljubeznivo in zmerno razgovarja z Menziesovim odborom. Dullesove pobude, naj bi pogajanja usmerili na praktične momente, pa jamčijo egiptovski vladi, da ne bo izgubila »svojega ugleda«.

MENZIES O POSLANSTVU ODBORA PETIH

Proučitev vseh vprašanj v zvezi s sporom zaradi Sueškega prekopa

London, 2. sept. (AFP). Predsednik avstralske vlade Robert Menzies, ki predseduje odboru petih, je odpotoval davi s posebnim letalom iz Londona v Kairo. Z njim so odpotovali tudi švedski predstavnik Unden ter 25 drugih predstavnikov petih dežel, ki sodelujejo v odboru petih. Ameriški, etiopski in iranski delegati v odboru prispijo v Kairo iz Pariza, oziroma Teherana.

Odbor se jutri sestane s predsednikom Naserjem. Sporočil mu bo mnenje 18 dežel, udeleženk londonske konference o ureditvi sueškega vprašanja. Pred odhodom iz Londona je Menzies izjavil, da se odbor zaveda težav in da bo storil vse, kar je v njegovih močeh. Dejal je, da ima odbor veliko odgovornost, ker gre za vprašanje, za katero se zanima mnogo dežel, gre pa tudi za bodočnost Sueškega prekopa.

Ko je govoril o svojem poslanstvu, je Menzies rekel, da ni naloga odbora petih, da bi predsedniku Naserju samo izročili predlog, marveč bo moral pojasniti več stvari in proučiti z Naserjem vsa vprašanja. Menzies je rekel, da odbor ne namerava prezreti nobenega načela, na katerih sloni zahodni

predlog. Po njegovem mnenju ta predlog ne nasprotuje suverenim pravicam Egipta. Potreba bodo pogajanja o podrobnostih, če bo odboru njegovo poslanstvo uspelo. Na koncu se je izrekel za postopno obravnavanje sueškega vprašanja, tembolj ker se je znašel svet v napetem položaju in ker gre za zelo važno vprašanje. Menzies je izrazil upanje, da bo poslanstvo odbora v Kairu končano v enem tednu. Po razgovoru s predsednikom Naserjem se bo vrnil v London, kjer bo poročal o svojem poslanstvu, potem pa odpotuje v Avstralijo.

PRED POTOVANJEM GUYJA MOLLETA V ALŽIR

Strah pred »internacionalizacijo« Alžira v zvezi z vojaškim pritiskom na Egipt

Pariz, 2. sept. (Tanjug). Strokovnjaki predsedstva vlade in zunanjega ministrstva so pripravili danes zadnjo »politično dokumentacijo« o Alžiru, ki naj bi prišla prav predsedniku Molletu, ko bo začel v sredo ali četrtek v Severni Afriki proučevati možnosti novega statusa za Alžir. V nasprotju s Tunizijo in Marokom, ki sta po srditosti bojih in dolgih pogajanjih dosegla pogodbi o neodvisnosti, je Alžir uradno »sestavni del Francije«, razdeljen na štiri okraje, ki bi jih bilo treba po mnenju vladne Socialistične stranke združiti v široki federaciji s Francijo. To zamisel zdaj uspešno uresničujejo. Mnogi politični krogi pa izražajo danes veliko zaskrbljenost, češ da bi utegnla najnovejša sueška kriza, predvsem pa uporaba Alžira kot oporišča za vojaški pritisk na Egipt, povzročiti »internacionalizacijo Alžirskega vprašanja«.

Francija je doslej zmerom odklanjala vse poskuse drugih držav, da bi bolj aktivno sodelovale v obravnavanju alžirskega spora, in je svoje zaveznike večkrat ostro kritizirala, češ da »skušajo zamenjati Francijo v Severni Afriki«. Zdaj pa opozarjajo, da je angleški general Hugh Stockwell, ki so mu zapuili vojaške operativne priprave na Sredozemlju v okviru sueške krize, danes prispel v Alžir, da bi organiziral »sprejemna tranzitna taborišča« za angleške čete.

Sprito takšnega razvoja sta nastala dva važna problema. Gre namreč za stališče, na katero naj bi se postavili angleški vojaški v Alžiru, če bi bili izpostavljeni napadom alžirskih upornikov. In enako pereče je tudi vprašanje francoske garnizije na Cipru, kjer angleško poveljstvo prigovarja francoskemu, naj privoli v »vsiljavo« akcije.

kot suverene dežele. Dullesov načrt je torej podlaga in z ničemer ga ni moč zamenjati. Na tem v Londonu absolutno vztrajajo. Tako sodi »Observer«.

Ko je že toliko govora o kompromisu, je treba reči, da ga pojmujejo v Londonu zelo čudno. Tokrat zahtevajo od egiptovske vlade v imenu nekakšne realističnosti in pripravljenosti na kompromis, da pride natanko do pozicij zahodnih držav, ki naj bi se niti za korak ne oddaljevale od svojega načrta z londonske konference. Vodstvo laburistov se v tem prav nič ne razlikuje od konservativcev. Upira se samo uporabi vojaške sile in pritisku.

Odbor petih v Kairu

Kairo, 2. sept. (Reuters). Avstralski ministrski predsednik Menzies in švedski zunanji minister Unden sta danes popoldne kmalu po 18. uri s posebnim letalom prispela iz Londona v Kairo. V Kairu so zdaj zbrani že vsi glavni predstavniki odbora petih.

Prvi lord admiraltete odstopil

London, 2. sept. (Reuters). Danes je odstopil prvi lord admiraltete. Na njegovo mesto bo imenovan vicount Hailsham.

General Digenis, poveljnik odporniškega gibanja EOKA na Cipru, s svojo telesno stražo. Britanske oblasti so v tirilici za Digenisom razpisale zanj nagrado 10.000 angleških funtov.

PLODNI RAZGOVORI DELEGACIJE ZDPP IN PREDSTAVNIKOV ZKJ

Izmenjava misli in izkušenj obeh Partij in nadaljnji stiki na posameznih področjih partijskega dela in družbenega političnega življenja

Brioni, 2. sept. (Tanjug). Na Brionih je bilo davi objavljeno naslednje poročilo o razgovorih med delegacijo CK Združene delavske partije Poljske in predstavniki Zveze komunistov Jugoslavije.

Med 25. avgustom in 2. septembrom tekočega leta se je mudila v Jugoslaviji delegacija Združene delavske partije Poljske s tovarišem Franciszkom Mazurkom, članom politbiroja in sekretarjem CK ZDPP na čelu. V delegaciji so bili člani CK ZDPP Tadeusz Daniszewski, Josef Machno in Michalina Tatarkowna, dalje namestnika članov CK ZDPP Celina Budzynska in Stanislaw Szymanski ter drugi odgovorni delavci CK ZDPP.

Delegacija se je razgovarjala s članoma Izvršnega komiteja CK Zveze komunistov Jugoslavije Svetozarjem Vukmanovićem in Petrom Stambolićem ter s člani CK Zveze komunistov Jugoslavije Milentijem Popovićem, Momo Markovićem in Veljkom Zekovićem. V razgovoru so sodelovali tudi drugi člani CK Zveze komunistov Jugoslavije. Razen tega se je delegacija ZDPP razgovarjala s člani CK Zveze komunistov Hrvatske in Slovenije kakor tudi s člani komitejev Zveze komunistov Jugoslavije v Beogradu, Mariboru, Krapini, Ptuj in itd.

Delegacija je sprejel generalni sekretar CK Zveze komunistov Jugoslavije Josip Broz Tito in je imel z njo daljši razgovor, ki se je razvil v vzdušju pristrčnosti in prijateljstva.

Med bivanjem v Jugoslaviji je delegacija obiskala več večjih industrijskih podjetij kakor tudi nekatere kmetijske zadruge in kmetijske posesti.

Delegacija ZDPP je imela razgovore o vlogi Partije v izgradnji socializma v Jugoslaviji, o sestavi Zveze komunistov in o notranjem partijskem življenju Zveze komunistov Jugoslavije. Delegacija se je zanimala za vprašanja gospodarskega sistema, delavskega samoupravljanja in samoupravljanja delovnega ljudstva v občinah in okrajih.

Vsi ti razgovori in razprave, ki so se nanašali na skupne izkušnje Zveze komunistov Jugoslavije in ZDPP, so imeli obsežnejše odprtostnosti in pristrčnosti.

Obe strani sta poudarili potrebo po razvijanju stikov in sodelovanju Zveze komunistov Jugoslavije in ZDPP prek medsebojnega spoznavanja oblik in metod socialistične izgradnje obeh dežel in prek izkušenj iz dela obeh partij.

V tej zvezi so v načrtu izmenjava delegacij in druge oblike sodelovanja za boljše spoznavanje posameznih področij partijskega in družbenega političnega življenja.

Na Brionih, 2. septembra 1956

Sovjetska letalska delegacija v Londonu

London, 2. sept. (Reuters). Na povabilo angleškega Letalskega sveta je prispela v London sovjetska letalska delegacija, ki jo vodi poveljnik sovjetskih letalskih sil maršal Zigarev. Med obiskom v Veliki Britaniji si bo ruska delegacija ogledala tudi letalsko razstavo v Farnboroughu.

Upor na Cipru se nadaljuje

Nikosia, 2. sept. (AFP) poroča, da so ciprski nacionalisti davi v vasi Trikomo blizu pristanišča Famaguste ubili nekega ciprskega policista. To je že 19. policist, ki so ga ubili pristajši EOKA.

V Nikosiji je davi eksplozivna bomba v državni tiskarni v okraju, ki je pod stalnim strogim vojaškim nadzorom.

Nikosia, 2. sept. (APFL). Angleške oblasti na Cipru so sklenile znova odpreti vse srednje šole na tem otoku, ki so jih zaprle v lanskem školskem letu. Ta odlok angleških oblasti je bil izdan na zahtevo ciprskega učnega osebja.

BRITANSKI DRŽAVLJANI ODPOKLICANI TUDI IZ JORDANIJE

Aman, 2. sept. (Reuters). Predstavniki angleškega poslanstva v Amanu je danes izjavil, da je angleška vlada nasvetovala angleškim državljanom v Jordaniji, naj v kratkem zapuste to deželo, če njihovih posli niso taki, da morajo ondi ostati. Umik angleških državljanov je varnostni ukrep v zvezi s sueško krizo.

BOJI V ALŽIRU

Constantine, 2. sept. (AFP). V operacijah francoskih čet na področjih, kjer operirajo alžirski uporniki, je padlo blizu kraja Bužija 12 Alžircev. V neki drugi akciji na področju Mansurafa, ko so iskali oporišča alžirskih upornikov, so ujeli 8 upornikov. V spopadu med francoskimi patruljami in Alžirci na področju Constantine pa je bilo na obeh straneh nekaj ubitih in ranjenih.

VREMENSKA NAPOVED

za ponedeljek, 3. septembra:
Sončno in toplo. Popoldne naraščanje oblakov. Temperature ponoči med 8 in 11, v Primorju 17, čez dan do 30 stopinj C. Popoldan jugozahodni veter. Zjutraj po kotlinah kratkotrajna megla.

Guy Mollet

IZJAVA DR. MILANA BARTOŠA O SADOVIH 47. KONFERENCE SVETOVNEGA ZDRUŽENJA ZA MEDNARODNO PRAVO

Uspeh tako po številu zastopanih dežel kakor tudi po vzdušju med njenim zasedanjem

Dubrovnik, 2. sept. (Tanjug). Novi predsednik Svetovnega združenja za mednarodno pravo veleposlanik dr. Milan Bartoš je sprejel predstavnike jugoslovanskega Radia in tiska ter jim dal izjavo o sadovih in pomenu 47. konference. Rekel je, da lahko po splošnem mnenju rečemo, da je dosegla konferenca uspeh tako po številu zastopanih dežel kakor tudi po vzdušju med njenim zasedanjem. Razen tega je poudaril, da je bila konferenca uspešna tudi zato, ker so se v Svetovno združenje za mednarodno pravo vrnila dežele, ki nekaj časa niso bile vključene v njem. Tu je mislil na Sovjetsko zvezo, LR Kitajske in vzhodnoevropske dežele.

Dr. Bartoš je potem rekel, da je na delo konference vplivalo prijateljstvo med delegacijami in želja, da bi izpričale solidarnost in bratstvo med narodi, kakor tudi spoštovanje načel Zdrženih narodov v mednarodnih stikih. Zato so mnogo bolj mirno obravnavali posamezna vprašanja. Celotna razlika v glediščih so analizirali tako, da jih je bilo moč izgladiti.

Dr. Bartoš je rekel, da ves čas zasedanja ni prišlo do nobenega osebnega spora ne v strokovnih sekcijah, ne na plenarnih sestankih, kar je več kakor redkost za tako velike mednarodne zbornice. Vsako vprašanje so analizirali, da bi odstranili protislovja, ne pa da bi jih poglabili, če je že nastala kakšna razlika v mnenjih. Drugače povedano, delo se je razvijalo v

konstruktivnem duhu. Doseženi uspehi pa niso mogli biti dokončni, ker so prišli na zasedanja do sklepa, da je treba mnoga vprašanja še proučiti, in sicer v navzočnosti tistih članov, ki prej niso sodelovali v delu Svetovnega združenja za mednarodno pravo.

Dr. Bartoš je izrekel priznanje organizatorjem konference — generalnemu sekretariatu Svetovnega združenja za mednarodno pravo in jugoslovanskemu odboru za organizacijo konference v Dubrovniku ter poudaril, da je dosegla konferenca po splošnem mnenju udeležencev večji uspeh kakor katerikoli druga po vojni. Dr. Bartoš je poudaril, da so se na konferenci uveljavili mladi jugoslovanski pravniki, ki jim je bilo izrečeno priznanje za pomembnost njihovih znanstvenih koncepcij.

ministrski predsednik Naser in predsednik Tito.

Vse to so zelo važni dokumenti in pravilni mednarodnega prava bi jih lahko proučevali. Če bomo proučili te dokumente, bomo lahko popularizirali ideje miroljubne koeksistence, da bo lahko dobila tudi pravno podlago. Mislim, da so kitajski pravniki zelo zainteresirani na proučevanju tega vprašanja. Upamo, da bomo s skupnimi naporami pravilni vseh dežel kos nalogi, da bomo poglabili načela miroljubne koeksistence. In na koncu: mi smo hvaležni jugoslovanski skupini Zdrženih in jugoslovanskim narodom, da so nas povabili na konferenco v to krasno mesto in za gostoljubnost, ki so nam jo nudili med našim bivanjem pri vas.

Lesly Green, sekretar angleške skupine Svetovnega združenja in profesor mednarodnega prava na univerzi Colledge London:

Dosegli smo več, kakor na katerikoli dosedanjih konferenci: 1. z družbenega gledišča je bila ta konferenca zelo uspešna. Največja vrednost vseh teh sestankov je v možnosti, da upostavimo stike. Najvažnejša stvar je, da so pravilni govorili drug z drugim, da so delali skupno. Mislim, da smo v Dubrovniku dosegli več, kakor na katerikoli prejšnji konferenci Svetovnega združenja.

2. dobro vemo, da zahteva miroljubna koeksistence več mesta tudi za mednarodno pravo. Za upostavitve miroljubne koeksistence in pravnih pravil pa so potrebni recipročni napori obeh strani: treba je formulirati pravna pravila v okviru, da bi lahko koeksistence funkcionirala.

D. M.

IZ ZVEZNE INDUSTRIJSKE ZBORNICE

Formulacija pripomb

k osnutku zakona o gospodarskih zbormicah
in združenjih predstavnikov strokovnih združenj industrijskih podjetij

Beograd, 2. sept. (Tanjug). Odbor Zvezne industrijske zbornice za vprašanja organizacije in združevanja je formuliral pripombe, ki so jih izrekli k osnutku zakona o gospodarskih zbormicah in združenjih predstavnikov strokovnih združenj industrijskih podjetij na nedavnem sestanku na Reki. O teh predlogih bo zdaj razpravljal upravni odbor Zvezne industrijske zbornice.

V razpravi v odboru Zbornice so posvetili največjo pozornost opredelitvi pojma združevanja in njegovega namena. Osnutek zakona v splošnih določbah predvideva, da se lahko gospodarske organizacije v članstvo v strokovna združenja. Ker se razvija dejavnost gospodarskih organizacij v glavnem prek združenj, predlagajo, da bi v splošnih določbah po opredelitvi pojma gospodarske zbornice določili tudi definicijo gospodarskega združevanja.

Po predlogu predstavnikov industrije bi bilo združenje skupek proizvajalcev, ki se združijo za napredek, združevanje in vskladitev dela gospodarskih organizacij v okviru določene panoge oziroma vrste dejavnosti. Iz tako zasnovanega pojmovanja dela združenja izhajajo tudi njegove naloge, ki so po mnenju odbora v osnutku zakona prevelike obdelane. Odbor meni, da je naloga Zdrženja pomagati združevati in spravljati v sklad delo svojih članov, in sicer zlasti za pospeševanje tehnološkega procesa, za povečanje delovne storilnosti in za uveljavljanje sodobnih metod dela v proizvodnji. Razen tega bi Zdrženja sodelovala tudi pri sestavljanju letnih in perspektivnih planov proizvodnje, razvoja zmogljivosti in rekonstrukcije, skrbela za strokovno izpopolnjevanje kadrov, za zagotovitev surovin itd. To bi bile razen drugih v glavnem posebne naloge

združenj, ki po mnenju odbora v osnutku zakona niso zadostno precizirane.

Nadaljnje pripombe odbora se nanašajo na delo in sestavo zbornice skupščine. Odbor se ne strinja z določbami v osnutku zakona, da imajo lahko podjetja z velikim številom delavcev ali z večjim skupnim dohodkom v skupščini več kot enega predstavnika. Odbor predlaga posredno članstvo v zbornici, to se pravi samo prek združenj. Doslej je res veljala takšna praksa, toda z nekaterimi izjemami.

Zanimiva je bila razprava v odboru o vprašanju obveznosti sklepov združenj glede na zbornico. Osnutek zakona določa, da so obvezni samo tisti sklepi, ki so urejeni s statutom zbornice in ki se nanašajo na zakone in druge predpise, ki jih je sprejel Zvezni izvršni svet. Odbor pa predlaga, naj bi bili razen teh obvezni tudi sklepi, ki jih soglasno sprejmejo člani posameznih združenj za izpolnitev njihovih določenih nalog, kakor tudi sklepi, sprejeti z večino glasov članov združenj s pogojem, da je s statutom predvideno sprejemanje takšnih sklepov. V odboru podarjajo, da bi bilo tako omogočeno pravilno usmerjanje dela združenj.

V osnutku zakona je po mnenju odbora več določb, ki bi jih bilo treba zjeti izključno s statutom zbornice. Gre predvsem za opredelitev organov zbornice, dalje za določitev nalog zbornice skupščine itd. Podobne določbe so tudi v delu osnutka, s katerim je urejeno delo gospodarskih združenj. Ker naj bi bila ta vprašanja urejena s statutom, odbor meni, da bi jih bilo treba iz osnutka črtati.

Kar se tiče sodelovanja med posameznimi zbornicami in ustanovitve zveze jugoslovanskih zbornic, odbor meni, da ustanovitev takšnega posebnega telesa ni potrebna, marveč da bi moral delo zbornice povezovali Zvezni izvršni svet.

Odbor je proučil tudi pripombe združenj in industrijskih podjetij, ki se nanašajo na vprašanje članstva v gospodarskih zbormicah. Odbor predlaga, da bi se lahko v zvezno industrijsko zbornico včlanila vsa industrijska podjetja, dalje rudarska podjetja, podjetja, ki se ukvarjajo s montažiranjem strojev, instaliranjem električnih in kovinskih naprav in konstrukcij, kakor tudi skupnosti podjetij, ustanovljenih za vskladitev proizvodnje in skupno izkoriščanje osnovnih sredstev. Razen tega odbor predlaga, da bi se lahko v zvezno industrijsko zbornico včlanila tudi podjetja za geološke in geotehnične raziskave ter vsa industrijska podjetja za proizvodnjo gradbenih potrebščin, ki se lahko po osnutku zakona včlanijo samo v Zvezno gradbeno zbornico.

O teh pripombah bo razpravljal upravni odbor Zvezne industrijske zbornice v drugi polovici septembra, potem pa bo poslal svoje predloge Zveznemu izvršnemu svetu.

IN ŠE NEKAJ ODGOVOROV TUJIH PREDSTAVNIKOV

Naš sodelavec se je obrnil na več uglednih tujih pravnikov in jih naprosil, naj bi odgovorili na vprašanja:

1. kako presojate sadove te konference?

2. ali mislite, da bi lahko pravilni raznih dežel prispevali k razširitvi sodelovanja med narodi na podlagi miroljubne in aktivne koeksistence?

Predsednik ameriške skupine Svetovnega združenja za mednarodno pravo Clide Igleton:

Treba je krepiti zakonitost in mednarodno pravo.

1. ljudje, ki se prej medsebojno in osebno niso poznali, so se sestali in se seznanili. Razprava o koeksistenci je bila prava ilustracija koeksistence. Razgovori v raznih odborih so pripomogli k razumevanju celo, če jim ni sledila resolucija.

Jaz sem se najbolj zanimal za dve stvari, za revizijo Ustanovne listine Zdrženih narodov in za uporabo vodja mednarodnih rek. V obeh primerih je bilo treba sprejeti kompromise in vsak udeleženec je lahko to storil, da bi na koncu lahko dosegli sporazum in sprejeli resolucije. Vzile različni nazorom je prišlo do sporazuma o potrebi po nadaljnjem proučevanju raznih vprašanj in

Sestanek »Jugoeporta«

Dne 18. in 19. septembra bo v Zenevi sestanek koordinacijskega odbora »Jugoeporta«, ki se ga bo udeležila tudi jugoslovanska delegacija. Na njem bodo proučevali možnosti za vsklajevanje proizvodnje aluminija in izvoza električne energije iz FLRJ.

Devizni tečaji

US dolar 4.300, 4.260, 4.307,50, 4.355,93;
Lega 10.490, 11.485,80; DM 135.000,
120.615,33; 135.037; Fira 870, 710, 796,14;
228,53; Sfrs 60.000, —, 51.333,37, 648,24;
Lit 780, 690, 740,14, 1441,95; Lit SIT —,
410, 754,16; Lit Gor. 535, —, 535,
1.014,58; Sv. kr. 71.000, —, 71.000, 1.124,32;
Eg. Lstg 2.560, —, 2.560, 197,16; o. dolar
Avstrija —, 4.600, 4.600, 1.433,33; o. dolar
Finska 605, 820, 777,73, 159,24; o. dolar
Norveška 760, 910, 865,76, 187,92; o. dolar
Grčija —, 1.150, 293,31; o. dolar
Turčija 750, 740, 749,50, 149,53; o. dolar
Argentina —, 1.750, 1.460, 356,66; o. dolar
Parag. —, 820, 820, 173,33; o. dol. ZSSR
1.350, —, 1.128,9, 276,30; o. dolar
Madžarska 1.005, 700, 758,07, 152,69; o. dolar
Poljska —, 1.120, 273,33; o. dolar
CSR 1.410, 1.350, 1.380,20, 360,06; o. dolar
Bolgarija 770, —, 722, 140,61; o. dolar
Romunija 705, 750, 622,22, 109,60; o. dolar
Kina —, 1.915, 127,97.

Naš izvoz bo letos verjetno dosegel 95 MILIJARD DINARJEV

V juliju smo v komercialnem poslovanju s tujino dosegli aktivni saldo

V Zveznem zavodu za gospodarsko planiranje v Beogradu že pripravljajo gradivo za osnutek zveznega družbenega plana za leto 1957, ki mora biti pravočasno izdelan, da bo Zvezna ljudska skupščina lahko plan sprejela še pred koncem leta. Med drugim pripravljajo v Zavodu tudi gradivo za naš izvozni plan v prihodnjem letu. Računajo, da se bo v tem letu naš izvoz lahko dignil na 115 milijard din nasproti 88 milijardam, kolikor je planirano za letošnje leto, in 77 milijardam, kolikor smo dosegli v preteklem letu.

Račun za prihodnje leto ni nerealen. Povečanje vrednosti izvoza za 11 milijard, kakor je predvideno v letošnjem družbenem planu, smo v prvih sedmih mesecih dejansko že presegli, saj je bil v tem razdobju naš izvoz za skoraj 12 milijard večji kakor v ustrežajočem razdobju lanskega leta. Upravičeno torej lahko pričakujemo, da bo vrednost našega izvoza do konca leta dosegla vsaj 95 milijard oziroma da bomo planirani izvoz presegli za okrog 7 milijard. Pri ocenjevanju možnosti izvoza v prihodnjem letu moramo upoštevati poleg stabilizacije notranjega trga in notranje potrošnje tudi razširjenost komercialnih zvez s tujino ter osvojitve novih tržišč, razen tega pa tudi okolnost, da je naša industrija letos dobila znatna sredstva za povečanje proizvodnje za potrebe ml, pravilni, proučimo pravne

Po najnovejših podatkih smo v juliju izvozili vsega za 7,78 milijard din, medtem ko je lani v istem mesecu znašala vrednost izvoza 6,00 milijarde din. Skupni rezultat za prvih sedem mesecev letošnjega leta pa nam pokaže, da celoti izvoz v vrednosti 50,2 milijarde din nasproti 38,4 milijarde, kolikor smo izvozili v istem razdobju lanskega leta. Povečanje znaša torej 31%.

Precejšen delež pri naraščanju izvoza ima tudi Slovenija. Mesčna vrednost izvoza iz Slovenije se od januarja stalno dviga in je v juliju dosegla 1353 milijonov nasproti 1105 milijonov v lanskem istem juliju. V prvih sedmih mesecih pa je dosegel izvoz iz Slovenije 8252 milijonov din, kar je za 25% več, kakor v istem razdobju lanskega leta.

Celotni jugoslovanski izvoz v juliju je znašal 10,24 milijarde di-

narjev. To je sicer več, kakor je znašala vrednost izvoza, vendar moramo od skupne vrednosti uvoza odšteti uvoz na račun tripartitne pomoči, ki je v tem mesecu znašal 3,67 milijarde din. Tako je čisti komercialni uvoz dosegel le 6,57 milijarde, torej manj kakor izvoz, tako da je bila naša trgovinska bilanca v komercialnem poslovanju ta mesec za 1,2 milijarde din aktivna.

V tem mesecu smo uvozili zlasti precej blaga za široko potrošnjo, kakor hladilnike, pralne stroje, nad 1500 motornih koles, 1500 biciklov, fotografske aparate, zapetne ure in budilke, razno tekstilno blago, nad 3000 električnih aparatov za gospodinjstvo.

Za razdobje januar-julij izkazuje naša statistika zunanje trgovine uvoz v vrednosti 85,1 milijarde din (lani 82,2), po odbitku uvoza na račun tripartitne pomoči pa 55,3 milijarde din (lani 53,2). Če torej naš komercialni uvoz primerjamo z izvozom v istem razdobju, tedaj nam račun pokaže, da je bila naša trgovinska bilanca v prvih sedmih mesecih letošnjega leta pasivna le za 3,2 milijarde din, medtem ko je lani v istem razdobju pasivni saldo znašal 16,7 milijarde din.

IZ BRKINOV — DRUGEGA NAJVAŽNEJŠEGA PODROČJA PRIDELOVANJA JABOLK V LRS

Nova cesta bo pospešila KMETIJSKO PROIZVODNJO

Po rajonizaciji sadne proizvodnje so Brkini drugo najvažnejše področje za pridelovanje jabolk v naši republiki in največje področje za pridelovanje sliv. Razen tega daje rajonizacija precej podarke pridelovanju orehov, vijen in češenj.

Brkini so zelo razgibano ozemlje vzdolž leve obale kraške reke Limave v smeri od severozahoda proti jugozahodu. Gričevnat svet se dviga med 400 do 750 m nadmorske višine. Južna pobočja so obdelana v obliki polje ali teras, na katerih gojijo slive in jablane. Marsikje se vidi sledovi vinogradništva. Površinski izviri, ki tečejo proti severu, se izlivajo v Kraško reko, ki ponika v Skočjanskih jamah, vtem ko se južni izviri izgubljajo v vrtačaste ponikalnice kraškega obrobja. Na severozahodnih pobočjih je razširjen gozd, v katerem prevladuje hrast in bukev.

Orodni predel Brkinov ima sporno toplo podnebje. Položaji, ki so izpostavljeni burji, imajo

nekoliko ostrejšo zimo, vendar se giblje januarska povprečna toplota med 0 do -10°C, povprečna letna toplota pa dosega 9,5 do 9,7°C, kar je enako letnemu toplotnemu povprečju v severovzhodni Sloveniji (Štajerska), vendar je kolebanje za cele 3° manjše. Navedeni toplotni podatki potrjujejo dejstvo, da je to področje zelo ugodno za razvoj sadjarstva. Tudi količina padavin je ugodna za intenzivno sadjarstvo.

SLABE PROMETNE ZVEZE

Brkini so izrazito kmetijsko področje Slovenije. Prebivalstvo se ukvarja v glavnem s sadjarstvom, živinorejo in pridelovanjem krompirja. Iz obrobni vasi so pred drugo svetovno vojno nosili svoje pridelke v Trst in na Reko. Tudi združništvo je deloma že prodrla na to področje, vendar se ne v toliki meri, ker so kmetje prometno zelo oddaljeni od upravnih središč. Da kmetijska blagovna proizvodnja ni dosegla zaželene cene, so bile vzroke slabe

prometne zveze. Dokler je prebivalstvo svoje pridelke nosilo na trg z lastnimi sredstvi, se ni pojavilo tako prečeto vprašanje brkinskih prometnih zvez, cest in poti, ki so bile v zelo slabem stanju in za moderna vozila nespodobne. Večina brkinskih vasi tako rekoč ni imela zvez s svetom, zato njihovi pridelki niso veljali niti četrtino tržne ali proizvodne vrednosti, zato je tudi večina del pridelkov od dobrih sadnih letnih propadel ali pa so ga prodali pod ceno. Gradnja ceste je bila torej problem številka ena za napredek Brkinov. Novo zgrajena cesta bo dala tudi pogoje za razvoj modernega sadjarstva v Brkinih.

KDAJ SE JE RAZVILO SADJARSTVO

Kot v ostalih slovenskih deželah se je tudi sadjarstvo v Brkinih začelo razvijati sredi preteklega stoletja, zlasti pa po dograditvi glavnih železniških prog. Za Brkine so važne železniške

zveze Ljubljana—Trst, Pivka—Reka in Divača—Pulj. Te železniške proge na treh straneh oklepajo Brkine, samo na jugovzhodu nadomestila železnica avtomobilska cesta Trst—Reka. Tako so Brkini kot celota v prometnem ozirju zelo dobro povezani s svetom, le notranjost je bila popolnoma odrezana od modernega sveta, to pa bo sedaj odstranjeno z novo zgrajeno brkinsko cesto.

Vpliv prometa se zelo dobro vidi v organizaciji, strukturi in obliki kmetijstva in zlasti sadjarstva v Brkinih. V težko dostopnem osrednjem delu Brkinov prevladujejo slive in oreh, medtem ko je v severnem podokolišu bolj zastopana jablana. V nasadih, ki so bliže gospodarskemu centru (Ilirski Bistrici), najdemo sorte sodobnega sadnega izbora, medtem ko v višinskih predelih prevladujejo stare, samonikle in manjvredne gospodarske sorte jabolč, še večje pa so razlike v oblikovanju nasadov. V nasadih bliže prometnim zvezam najdemo lepo oblikovana in negovana drevesa ali pa cele nasade, medtem ko je v zaostalih položajih sadjarstvo bliže gozdnemu gospodarstvu kot pa urejeni sadni proizvodnji. Nova brkinska cesta pa bo omogočila, da bomo lahko tudi na zaostalih kmetijskih področjih Brkinov usmerili pravilno sadjarstvo in kmetijsko proizvodnjo.

Med italijansko okupacijo je sadjarstvo naglo propadalo, kar je bilo v interesu takratnih fašističnih oblastnikov, čeprav so dali Brkini med obema vojnoma tudi po 15.000 do 20.000 ton jabolk in sliv, katerih pa Brkinci takrat niso mogli prodati.

LANI 1100 VAGONOV SADJA

Tudi po osvoboditvi so Brkini dali zelo velike količine sadnega pridelka, saj so lani pridelali 1100 vagonov sadja. Od tega sadja je bilo odkupljenega preko kmetijskih združenj 6100 ton, prvenstveno za izvoz. Odkupljenega bi bilo še več sadja, tega pa ni bilo možno izvršiti zaradi slabih notranjih prometnih zvez, kar bo odstranila nova brkinska cesta. Brkincom bo omogočila prevoz njihove kmetijske blagovne proizvodnje na podoben način, kmetijske zadruge jih bodo laže oskrbovale s kmetijskim reprodukcijskim materialom (umetniimi gnojili, zaščitnimi sredstvi, krepilni krmili itd.). Nova brkinska cesta bo vplivala na dvig celotne kmetijske proizvodnje Brkinov, pospešila bo poleg sadjarstva tudi živinorejo, v poljedelstvu pa se bo znatno dvignila proizvodnja semenkega krompirja. Predvideno je, da bodo obnovili moderno sadjarstvo na področju Brkinov na površini 1500 ha. V ta namen sta že ustanovljeni drevesnici v Ilir-

ski Bistrici in na državnem posestvu Odolina. Pri obnovi sadjarstva bodo odigrali odlično vlogo odseki za sadjarstvo pri kmetijskih združenjih.

Ljudska oblast je že doslej omogočila ustanovitve modernih plantažnih nasadov na okrajnem posestvu Ravne 10,10 ha, državnem posestvu Odolina 6 ha in pri KZ Ilirska Bistrica in Slivje skupno 12 ha. Nasadi se lepo razvijajo, za nove sadne plantaže pa bo potrebno še v večji meri zagotoviti investicijske kredite iz okrajnega, republiškega in zveznega investicijskega sklada.

Na področju Brkinov imamo manjši odstotek zemlje pod upravo splošnega ljudskega premoženja. Sem sodijo nekatere nacionalizirane površine, ki so pod upravo vaških skupnosti. Večina teh zemljišč je popolnoma zapuščenih ali pa se nenačrtno izkoriščajo. Te površine bo treba v bodoče izkoristiti s pravilnim najilom, zaščitnim sadjarstvom teh predelov, kot je bil primer v Komenskih, kjer je bil teren očiščen in zasajen s sadnim drevjem, ki se izredno lepo razvija. Podobni primeri bodo pritegnili v vedno večji meri Brkince k načrtni obnovi sadjarstva in kmetijstva, k čemur bo v največji meri pripomogla nova dograjena cesta v Brkinih.

Inž. V. K.

TOGO NA RAZPOTJU

Združitev ali vključitev v Zlato obalo in Francosko unijo

Usoda angleškega Toga je na pol odločena, toda samo na pol, kajti nedavni referendum je odločil, da se bo to področje priključilo Zlati obali. Med ljudstvom pa sta nastali dve struji: eni so za priključitev, drugi pa za združitev z angleškim Togo s francoskim. Se več, niti OZN še ni izrekla zadnje besede o tem in tako ni znana bodočnost tega ozemlja pod angleškim skrbništvom.

Na drugi strani pa je francoski Togo zdaj pod pritiskom francoske kolonialne uprave, ki bi ga rada zlepa ali zgrda vključila v Francosko unijo. Skrbniški svet OZN je že negativno odgovoril na zahtevo Francije, naj bi organizirali v francoskem Togu referendum, ki bi to omogočil, ker niti temu organu niti samemu ljudstvu Toga niso povsem jasni pravi francoski na-

nih držav. Francoski Togo ima dva do tri milijone prebivalcev. Njegovo glavno mesto je Lome, kjer imajo zakonodajno zbornico in vlado. Oba foruma imata kolonialni značaj.

Francoska uprava si je že od nekdaj prizadevala, da bi s statistikami prikazala manjše število prebivalcev, da bi z vztrajanjem na nepomembnosti te dežele okrepila svoj argument, da tako majhni deželi ni moč dati popolne samostojnosti, marveč da jo je treba v interesu njenega prebivalstva vključiti v večjo skupnost z večjim številom prebivalcev. Živimo v dobi »zvez« in »skupnosti«. Angleški Togo je na poti, da ga priključijo Zlati obali, da bi v skupnosti z njo nekega dne dobil samostojnost v okviru Commonwealtha. Francoskemu Togu pa pripravljajo sprejem v Francosko unijo. Za-

jon prebivalcev. Angleži niso objavili natančnega števila ljudi. Obseg in pomen dežele so zmanjšali zato, da bi vso stvar prikazali kot priključitev neznatnega ozemlja k večjemu, pomembnejšemu — k Zlati obali. Gospodarski razlogi te priključitve pa so v anglo-kanadskih načrtih, da bi zgradili na Zlati obali industrijo aluminija. Iz angleške pobude, da bi se ljudstvo britanskega Toga odpovedalo k Zlati obali, se je razvila tudi francoska pobuda za »evolucijsko« administracijo tega dela v okviru Francoske unije s prokolonialističnimi domorodci na čelu. V tem procesu je ravnala francoska uprava s Togom, ki je pod skrbništvom OZN, enako, kakor ravna s svojimi kolonijami. Z zakonom z dne 16. aprila 1955 je dobil Togo centralni in oblastni upravni svet, kakršni imajo že druge francoske prekomorske posesti — pod kontrolo ministrstva za kolonije — v Parizu.

Amazo, Foll

Manifestacije domačinov v Togu za združitev britanskega in francoskega dela dežele v priročni delegaciji Skrbstvenega sveta OZN, ki je lani prepotovala deželo.

meni. Francoska kolonialna uprava pa je vzlic odporu prebivalcev Toga in Skrbniškega sveta OZN napovedala referendum »pod kontrolo OZN«, ki bo v oktobru. Z njim se bodo morali volivci odločiti ali za nadaljevanje francoskega skrbništva ali pa za avtonomijo v okviru Francoske unije.

Francoski Togo in angleški Togo sta vzhodna in zahodna polovica bivše nemške kolonije Toga, ki so jo po prvi svetovni vojni razdelili in prepustili kot mandata Društva narodov Veliki Britaniji in Franciji. Po drugi svetovni vojni je prevzela ta dva mandata OZN, upravo pa je pusti- stila v rokah prejšnjih mandat-

kaj pa teh dveh delov ne bi znova združili v eno zvezo?

Togo preživlja torej obdobje plebiscitov, usmerjenih na njegovo priključitev k drugim področjem, ne pa na njegovo združitev. Ti plebisciti pa ne zadevajo samo prebivalstva, marveč tudi OZN, ki naj bi jih potrdila. V angleškem delu je imel plebiscit v maju dovoljenje Skrbniškega sveta (čeprav še ni potrjen), vtem ko plebiscita v francoskem delu Skrbniški svet sploh ni dovolil, ker Francija ni dala zadovoljivih pojasnil o njegovih pravnih pogojih.

V angleškem Togu se je plebiscit nanašal baje na ozemlje, ki ima približno poldrugi mili-

Sovjetski pravniki obsojajo

prepoved Komunistične partije Nemčije

Moskva, 2. sept. (Tass). Skupina sovjetskih pravnikov je objavila v »Pravdi« članek v zvezi s prepovedjo KP Nemčije. V njem je prepoved označena za proti-ljudski ukrep, s katerim so po- ljeptane »elementarne pravice in svobode nemškega naroda«. V članku je tudi rečeno, da je cilj tega ukrepa zadušiti miro- ljubne sile in okrepiti agresivni nemški militarizem, ki ogroža varnost evropskih narodov. To ni osamljena akcija, je rečeno v članku, marveč člen v celoti verigi ukrepov, katerih cilj je spre- meniti Zahodno Nemčijo v militari-

stično državo in ognjišče nove vojne ter evropske reakcije, kar tira v vedno večjo mednarodno napetost. Sovjetski pravniki izra- žajo mnenje, da mora prepoved KP v Nemčiji vzbuditi veliko za- skrbljenost in odpor nemškega in tudi drugih narodov, ki se bore za demokratične svobode, mir in mednarodno varnost.

Ko sovjetski pravniki obsojajo odlok zahodnonemškega ustavnega sodišča, poudarjajo, da je bila s tem kršena zahodnonemška ustava, da je torej ta odlok nezakonit in da nasprotuje vsem pravnim načelom.

»KON-TIKI« NA ATLANTIKU

Smeli popotniki so prepluli Severni Atlantik — 3000 milj poti od Kanade do Britanije

(OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA)

London, konec avgusta. Pravzaprav se imenuje »Izgubljeni« in letos 20. avgusta so te- legrafisti sprejeli klic na pomoč s tega splava, ko je bil oddaljen še 14 milj od najzahodnejšega cornwallskega rta. Toda »Izgubljeni« — ta atlantska inačica Kon-Tikija je preplul 3000 milj. Gnali so ga morskimi tokovi vse od Nove Skotske, od koder je kre- nil 24. maja, do britanske obale, na katero so ga zadnjih 14 milj privlekli rešilni čolni dan po kli- cu na pomoč.

Na pot je krenil s štirimi ot- niki. Po mesecu dni boja te ore- hove lupine z atlantskimi valovi so ostali samo še trije. José Mar- tinez, eden izmed teh hrabrih in čudaskih pomorščakov, se je mo- ral vdati. Popolnoma izčrpan ga od nepristane morske boleznj ga je pri slučajnem srečanju neka ribiška ladja odpeljala s splava. Ostali trije kanadski Francozi so trmoglavo nadaljevali pot. V bli- žini cornwallske obale so pti- rali svojo trmo do kraja. Popo- loma izčrpani so zabeležili svoja imena v seznam najbolj čudnih zmagovalcev morskih valov in vi- harjev. Toda dva sta ostala na splavu še potem, ko so bili reši-

telji že pri njih, dokler »Izgub- ljeni« ni docela pristal na obali. To sta bila 29-letni slikar Mark Modena in 31-letni risar Gaston Banaquer. Tretjega, Henryja Baudouxa, je rešilni čoln po dogo- voru odpeljal že prej na obalo, da bi tam poiskal pomoč za svoja tovarisa, ki nista hotela zapustiti splava. In tako so prišli še drugi čolni in zvečki »Izgubljenega« do obale, od katere je bil oddaljen tedaj komaj še eno miljo.

Mesec dni brez hrane

Dobrišen del potovanja je bil »Izgubljeni« v resnici izgubljen. Videli so ga 22. junija, ko je ri- biška ladja prevzela Martineza. Sedem dni kasneje, 29. junija, so jim z neke ameriške ladje odvrgli nekaj hrane. Do 15. avgusta so tavalji sami samcati po morju. Tega dne jih je opazila neka francoska ladja, kateri so sporo- čili, da je vse v redu. Dejansko pa so tedaj potrošili že večino hrane. Ko pa je bil 21. avgusta Atlantski ocean že premagan, so poklicali na pomoč.

Zadnjih 30 dni niso imeli več nobene zaloge hrane, ne jedi ne vode. Pili so deževnico, lovili ri- be. Toda to ni bil vzrok, da so

klicali na pomoč. Povod za SOS je bilo strahotno spoznanje, da so jih tokovi začeli speljavati v na- pačno smer. Vse njihovo početje naj bi bilo dokaz, da je moč Atlantski ocean prepluti s spla- vom (dimenzije 3,96 x 5,18 m ro- čnega izdelka). Ta dokaz se jim tik pred ciljem ni smel ponesre- čiti.

Morski volkovi, valovi in — dolgovi

Borili so se z morskimi psi, ko so se z njimi prvič srečali nekeje na sredini poti. Prebili so stra- hotne noči, ko so reševali splav in sebe pred viharji. Dneve in dneve so bili lačni in brez pitne vode. Za razliko od Kon Tikija je bilo v tem početju malo znan- stvenih pobud. Toda o njihovi hrabrosti res ni moč dvomiti.

Na pot so krenili s 6000 do- larji dolga. Toda po končnem uspehu to zanje ne bo problem. »Daily Mail« bo objavil njihovo doživljeno v nadaljevanjih, za kar bodo dobro plačani, pa tudi iz drugih virov se bodo stekala sredstva.

Pogum je bila vsekakor edina stvar na »Izgubljenem«, ki je tu- di cariniki, ki so prišli po služ- benih dolžnostih na splav, niso mo- gli zacariniti. Blagoje Lazlić

MINISTRSKI PREDSEDNIK V RAZGOVORU Z INDIJSKIM NOVINARJEM

Bolgarija teži po dobrih stikih z vsemi sosednimi deželami na Balkanu

Sofija, 2. sept. Radio Sofija poroča, da je predsednik bolgar- ske vlade Anton Jugov v razgo- voru s sodelavcem indijskega »Hindustan Standarda« izjavil, da je pomenil brionski sestanek med predsednikom Titom, pred- sednikom Naserjem in minist- skim predsednikom Nehrujem prispevek k splošnim naporom človeštva za zboljšanje medna- rodnega položaja in za ustvari- tev tesnejših stikov med narodi v interesu miru in sodelovanja.

Na vprašanje o stikih med Bolgarijo in njenimi sosedi je rekel, da so stiki med Bolga- rijo in Jugoslavijo zelo zboljšali. »Po letu 1948 umetno ustvarjeno vzdušje je treba smatrati za po- vsem odpravljeno. Skratka, med našima deželama ni nobenih vprašanj, ki jih ne bi mogli ure- diti, tem bolj, ker težita Jugosla- vija in Bolgarija za istim cil- jem, namreč za izgradnjo socia- lizma. Mirno lahko rečemo, da se

med našima dvema deželama če- dalje bolj razvijajo stiki, kakršni morajo biti med socialističnimi deželami. Ni dvoma, da si morata

Anton Jugov

Bolgarija in Jugoslavija še priza- devati, da bosta odstranili še zad- nje nesporazume, od katerih je prišlo zadnja leta. Če se bomo

mi in naši jugoslovanski prija- telji ravnali po načelih medse- bojnega spoštovanja in nevmeša- vanja v notranje zadeve, ni dvoma, da ne bo nobenega razloga, da ne bi šli naprej k okrepljeni prijateljstvu in vsestranski raz- širitvi našega sodelovanja.

Kar se tiče stikov med Bolga- rijo in Turčijo je predsednik bolgarske vlade dejal, da ni no- benih vprašanj, ki jih z dobro voljo obeh dežel s pogajanj ne bi mogli urediti. Pripomnil je, da so bili dosedanj naporji za ureditev stikov dobrih sosedov nezadostni in opozoril na nujno potrebo, da bi si na obeh straneh prizadevali odstraniti dvome in nezaupanje, razširiti trgovsko in kulturno sodelovanje ter dati no- ve pobude za zboljšanje stikov med obema deželama, katerih na- roda sta enako zainteresirana na ohranitvi miru na Balkanu.

Predsednik bolgarske vlade je tudi izjavil, da koristi bolgarskega naroda čedalje bolj zahtevajo, da se zboljšajo stiki tudi z Grčijo. »Mi smatramo, da bodo na grški strani pravilno razumeli naše pri- jateljske ukrepe in da bodo po- zitivno odgovorili nanje.« Jugov je pripomnil, da bo nadaljnje od- stranjevanje nezaupanja in zbolj- ševanje medsebojnih stikov na Balkanu balkanskim deželam omogočilo, da bodo znižale izdat- ke za oboroževanje in da bodo lahko ta sredstva izkoristile za zboljšanje svojega gnetnega in kulturnega položaja.

Indijski novinar je zastavil predsedniku bolgarske vlade tu- di vprašanje o reviziji procesa proti Trajču Kostovu in se zani- mal, ali bo Kostov rehabilitiran. Jugov je odgovoril, da so bile vse obtožbe proti Trajču Kostovu v zvezi z Jugoslavijo krivične. Re- kel je, da je dobila posebna ko- misija nalogo, da prouči proces proti Kostovu. Ko bo svoje delo končala, bo vlada proučila to vprašanje.

Na vprašanje, kako gleda bol- garska vlada na razvoj dogodkov v zvezi z nacionalizacijo sueške družbe, je Jugov odgovoril, da pomeni pritisk zahodnih držav na Egipt nedopustno vmešavanje v egiptovske zadeve. Sklep egipt- ovske vlade je docela zakonit in Jugov je izrazil upanje, da bo »v deželah, ki pritiskajo na Egipt, zmogla zdrava pamet«.

Sodelavec »Hindustan Stan- darda« je še vprašal, ali bo predsednik bolgarske vlade obis- kal Indijo, in Jugov je odgovoril, da bi bolgarska vlada pozdravila možnost, da bi bolgarski vodi- telji potovali v Indijo.

Velika dilema v letu 1957

Človek postaja čedalje močnejši v svoji večini, da izdeluje in dopolnju- je stroje. Tu je njegov napredek če- dalje večji, vedno hitreje premaguje velikanstva prostanstva, podreja jih in uraja za svoje življenje, sebi v korist. Osvajanje Antarktike je eno izmed takih podjetij, obsežno in dra- go. Terja sodelovanja celotne člo- vške družbe ali vsaj posameznih dežel.

Britanski znanstvenik je zaskrblje- no ugotovil, da je v teh posameznih podvigih čedalje manj znanstvenih ljudi, vedno več pa političnih. Če bi naj veljale izkušnje zadnjih desetih let kot kriterij, pravi Priestley, bo v prihodnje vedno manj čisto znanstve- nih rezultatov, čedalje več pa bo od- padlo na tisto, kar zahtevajo razna znanja ministrstva in vojske.

Priestley se zavzema za to, naj bi Antarktiko uporabljali za široke me- narodne namene: Antarktika naj bi bila n. pr. neka velikanška hladilnica za presečke švil, ki bodo nekoč dobro služili naraščajočemu človeštvu, ali pa naj bi ondaj gradili močne atomske elektrarne itd.

Profesor Miller je dodal še svojo sodbu o možnosti izkoriščanja vetrov za velike aerocentra, ki bi omogo- čile neslutene prihranke v gorivu.

Ni dvoma, da so napovedi te vrste neprimerne bolj prijetne od drugih: o nekaki strateški atomski bazi na južnem tečaju in o hladni blokovski vojni na ledenih antarktičnih ploščah.

Prvo mednarodno sodelovanje na južnem tečaju je bilo zares zapaženo pri nekaterih odpravah. Ko bi se to sodelovanje je še nadalje razvijalo, ko bi se je mogli v teh burnih dneh na- dejati, da ga razvoj mednarodnih od- nosov ne bo zavril!

D. Lazlić

Z VSEH STRANI SVETA

EGIPT

KULTURNI STIKI Z ZSSR

Kairo, 2. sept. (Reuters). Prvi pomoč- nik sovjetskega ministra za kulturo Sergej Kaftanov se mudi v Kairo in je gost egiptovskega ministra za kulturo Kemala el Dia Huseina. Kaftanov se z egiptov- skimi funkcionarji razgovarja o konven- ciji o kulturnem sodelovanju med obema deželama. Pred prihodom v Kairo je bil na obisku v Siriji in Libanonu.

JORDANIJA

VOJAŠKA POGAJANJA S SAUDSKO ARABIJO

Amman, 2. sept. (AFP). Načelnik ge- neralštaba Arabske legije generalmajor

Ali Abunavar je odpotoval v Riad kot vođa jordanjske vojaške misije. General Abunavar se bo pogajal z vojaškim po- veljstvom Saudske Arabije o enakem sporazumu, kakršnega je Jordanjin že sklenila s Sirijo, Libanonom in Egiptom in s katerim je bila dogovorjena vska- ditev načrtov za obrambo pred napadom Izraela na eno ali več arabskih dežel.

INDIJA

ŽELEZNIŠKA NESREČA

Hajderabad, 2. sept. (Reuters). Sinoči je zahtevala železniška nesreča na progi med Sekundarabadom in Gronahalom 60 km od Hajderabada 34 člo- vskih žrtev. Do nesreče je prišlo, ker je popustil most čez neko reko. Loko-

motiva, tender in dva vagona s kakim 100 potniki so strnoglavlili v vodo.

INDONEZIJA

ABDULGANI NA POTI V MOSKVO

Djakarta, 2. sept. (Reuters). Indo- nezijški zunanji minister Abdulgani je odpotoval danes z letalom iz Djakar- te v Moskvo. Tam se bo pridružil indo- nezijškemu predsedniku Sukarnu, ki se mudi na uradnem obisku v Sovjetski zvezi.

AVSTRALIJA

POSKUS ATOMSKEGA LETALSKEGA NAPADA

Camberra, 2. sept. (Reuters). Velika Britanija bo napravila ta mesec na pod- ročjih za atomske poskuse v Avstraliji nekaj poskusov z atomskim orožjem majhnega kalibra. Ti poskusi naj bi pokazali učinek atomskega napada na letališča. Eksplozije bodo štiri, dve v zraku, dve pa na vletiščih.

KITAJSKA

JAPONSKE VOJNE ZLOČINE REPATRIRAJO

Peking, 2. sept. Kitajske oblasti so izpustile 354 japonskih vojni zločincev, ki so že zapustili kitajsko ozemlje in odpotovali na Japonsko. To je že tretja skupina ujetnikov, ki so jih zadnje čase izpustili, čeprav kazni še niso prestali. V zaporih pa je še ostalo 44 vojni- zločincev, ki imajo na vesti hujša kaz- niva dejanja.

KAMBODŽA

OBISK HRUŠČEVA ODLOŽEN

Pnom Penh, 2. sept. (Reuters). V glav- nem mestu Kambodže so danes sporo- čili, da je obisk sovjetskega minist- skega predsednika Bulganina in preve- ga sekretarja KP SZ Nikite Hruščeva pre- ložen na november. Sovjetska voditelj- sta bila povabljeni, saj običajna Kam- bodžo med obiskom princa Norodoma Sihanuka v Sovjetski zvezi letos v ju- liju. Prvotno je bilo določeno, da bosta obiskala Kambodžo v septembru.

BRAZILIJA

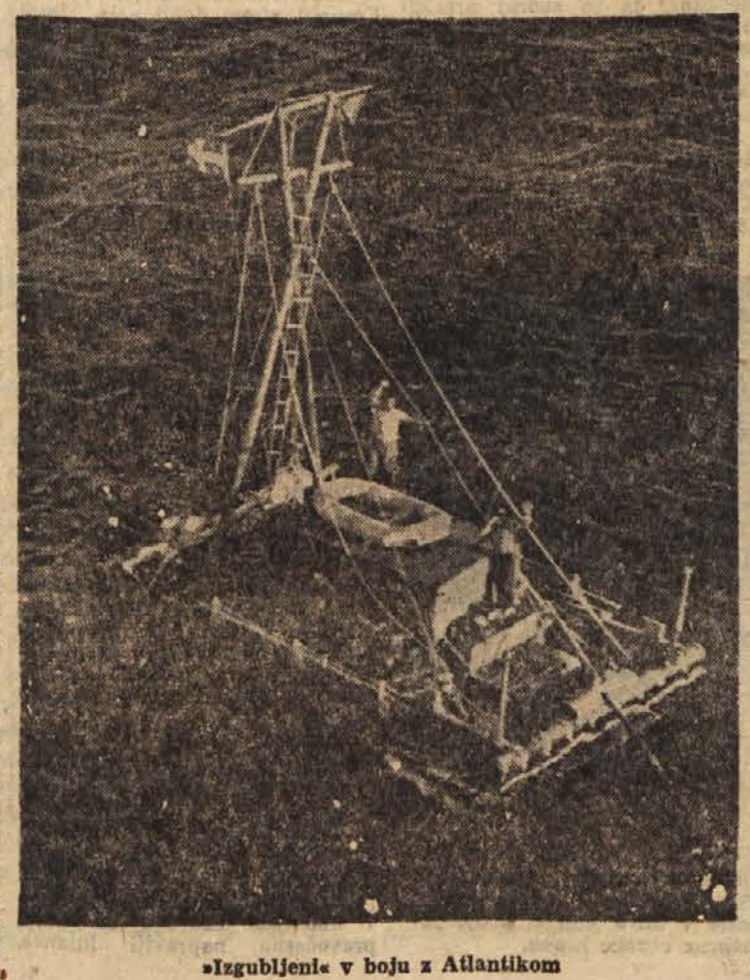
JAPONCI BODO GRADILI JEKLANO V BRAZILIJU

Rio de Janeiro, 2. sept. (Reuters). V Tokiu je bil dosežen sporazum o graditvi brazilske jeklarne v Braziliji z letno zmogljivostjo 400.000 ton jekla. Jeklar- no bo zgradila neka japonska družba.

VENEZUELA

PETROLEJSKE KONCESIJE ZA AMERIČANE

Caracas, 2. sept. (AP). Venezuelske je odobrila »najbolj dru- žnim koncesije za izkoriščanje petroleja na področju jezera Malakajmo. Dala je 42 koncesij oziroma skupaj 20.000 ha petrolejskih polj. Koncesije za izkoriščanje petrolejs- kih vrelcev so bile odobrene privržat- po desetih letih.

»Izgubljeni« v boju z Atlantikom

Ali bi se udeležil tečaja predvojaške vzgoje?

Poletje nam že podaja roko v slovo. V gozdnatih jasah, kjer so bila še do nedavnega taborišča predvojaške vzgoje, drevje rumeni. Šotorov kmalu ne bo več, tisoči in tisoči mladincev, ki so preživeli pod njimi po petnajst dni poletja, so se ali pa se še bodo v najkrajšem času vrnili v svoje domove. Pred odhodom domov so dobili fantje več zanimivih vprašanj. Eno izmed njih je bilo: »Ali bi se udeležil tečaja predvojaške vzgoje prostovoljno?«

Obiskali smo več taborišč. Razgovarjali smo se s fanti in z rezervnimi oficirji, ki razen komandanta — edinega v taborišču, ki je aktivni oficir JLA, sestavljajo komandne štabe taborišč. Nekaj mladeničev smo obiskali tudi v njihovih domovih. Marsikaj zanimivega so nam povedali, pa tudi nekoliko senčnatnega je bilo v nekaterih odgovorih. Naj vam povemo, kaj so nam ti dečki zaupali, vi pa presodite sami, kako so ti mladi ljudje odgovorili na gornje vprašanje.

Peter in Pavel

Rodila sta se med vinogradi naše sončne Primorske. Podobna si nista bila le na zunaj, tudi njuni duši sta si bili podobni. Komaj sta shodila, že ju je bilo težko ločiti. Z roko v roki sta preživljala sončne dneve v vinogradu, kjer sta zobala sladko grozdje, ga drug drugemu ponujala in bila vesela, če sta si z malimi darovi ustregla. Tudi v postelji sta bila neločljiva. Spanca ni bilo, če je enega ali drugega manjkalo na ležišču. V šoli sta skupaj sedela in s prepovedanim šepetom drug drugemu pomagala. Če je bil Pavel kaznovan, je bolelo tudi Petra. Na njeni ali na košnji je bilo največ storjenega, če sta delala skupaj in najmanj, če je Pavel kosil, Peter pa krompir okopal.

Pavlova levica in Petrova desnica sta bili skoraj nerazdružljivi. Ko sta dobila vpoklic za tečaj predvojaške vzgoje, sta ju ucvrla z vinorodnega pobočja. Držala sta se za roko. Ni ju motilo, če ju je kdo zaradi tega podražil.

V taborišču predvojaške vzgoje ju je njun vodnik, rezervni oficir, ločil. Petnajst dni sta preživela skoraj ločena. Iz neupravičene bojazni se nista upala potovati komandantu taborišča in okrajnemu inšpektorju za predvojaško vzgojo. V času predavanja in vežb sta se lovila s pogledi. Levica je zaman iskala desnico. Njuni odgovori pri pouku so bili slabi, skoraj najslabši v celim taborišču. V nočeh je bilo malo spanca. Peter ni bil Peter brez Pavla in Pavel ni bil Pavel brez Petra.

Danes sta zopet doma. Petnajstidnevni tečaj se nič kaj rada ne spominjata.

Renato ima prijatelja več

Renato ni šel rad na tečaj. Njegovi domači poznajo le eno samo domovino: tisti kos zemlje, ki je okoli njihove domačije. Kljub temu pa je bil fant na tečaju poslušan in je z velikim zanimanjem spremljal vsa predavanja, še najbolj pa so mu bili pri srcu opisi različnega vojaškega orožja. Te ure so mu bile najljubše. Komandant O. D., aktivni oficir JLA, je postal nanj pozoren.

Renato ni imel prijatelja na tečaju, zato je bil večkrat sam kot ne. Ko je tako nekega dne v prostem času sameval in se na ležišču iz dolgočasnja premetaval, ga je obiskal v šotoru komandant.

»Kako je, Renato?«
Fant je bil začuden. Spoštljivo in brez besed je zrl v svojega komandanta, ki je tako po domače prišel k njemu na obisk v šotor.

Radi bi mu kaj odgovoril, pa mu zaradi zadrege ni prišla beseda na ustnice. Komandant se mu je do brodušno smehljaj.

»Vidim, da imaš še malo prostora poleg sebe. Ali mi dovoliš, da se pri tebi malo zlekнем in odpočijem? Pri meni v šotoru imajo namreč generalno čistko.« Renato se je dobro zdelo. Odmaknil se je in dal komandantu prostor poleg sebe.

»Tako, vidiš! Pravijo, da je v dvoje lažje.« — je prijazno govoril komandant svojemu mlademu tečajniku in se mu prijateljsko smehljaj.

Takole pred šotorom se dečki o marsikateri pomenijo. Prvi stiki z vojaškimi življenjem so prinesli v njihova srca in duše obilo novih vprašanj, ki jih je treba rešiti. V tem film pomagajo starešine.

»Pravijo tudi, da pri vas v vinogradih že grozdje zori. O, grozdje! Jaz ga imam tako radi!«

Zid je bil prebit. Komandant je kmalu vedel, kako preživlja Renato dneve na domu, da mu je pred kratkim umrla mati, koliko govedi imajo v hlevu, da ima sestro in da je tudi sam že malo zaljubljen. Razgovor se je dotaknil tudi Renatovega najljubšega predmeta: orožja. Komandant bi moral skoraj priznati, da ga fant na tem področju malo manj kot prekaša.

»In za kaj ti bo vse to znanje, če bo potreba?« — ga je pobaral odgovorni komandant. Dečko je molčal, ni znal odgovoriti. O tem mu v mladinski organizaciji niso govorili, še manj pa doma.

Komandant je spoznal, koliko je ura. Postal je še bolj zgovoren. Pripovedoval je Renato o sebi, o partizanskih letih, o borbah, o zmagah in o trpljenju. Sel je v svoj šotor in se kmalu vrnil z medaljami, ki jih je dobil za svoja junaštva. O vsaki medalji posebej mu je govoril, kje si jih je zaslužil in s kakšnim ponosom jih nosi ob državnih praznikih.

Ko je bil petnajstidnevni tečaj predvojaške vzgoje končan, je komandant spremil Renato do avtobusa. Naročil mu je, naj pozdravi vse domače, Renato pa ga je povabil na bližnjo trgatve.

Tudi sonca je včasih preveč

Vroče avgustovo sonce je cvrlo možgane, da so skoraj prestali misliti. Rezervnemu oficirju E. K. je prišlo na misel, da je med zelenimi šotori premalo discipline. Dal je povelje, da tečajniki prenesejo klopi iz senca na sonce.

Fantje so sedli na razgnete sedeže in z na pol odprtimi očmi mežikali v rezervnega oficirja E. K., ki je razstavljal mauserico M 1948. Razdrti deli puške so se na

mizi lesketali kakor srebro, da je bolelo oči. Nad rezervnim oficirjem E. K., ki je razlagal in opisoval posamezne dele puške, je bila kot pahljača razprostrta široka hrastova veja. Iz senca na žgoče sonce je prihajalo nekaj, kar je bilo podobno govorjenju, ki je govorilo in poudarjalo pomen sodobnega orožja za domovino, če je v nevarnosti.

»Kdor ljubi domovino, ta jo bo tudi branil, zato je orožje, ki ga vidite pred seboj...«

Sonce je žgalo, da je jemalo skoraj zavest. Besede niso prišle do ušes tečajnikov, kaj šele do

srcu, brez katerih še tako sodobno orožje ne opravi nič.

Tri ure žgočega sonca je omrtvilo telesa tečajnikov in tudi duše so jim postale zaspale. Nikogar več niso slišali, najmanj pa rezervnega oficirja E. K. pod senčnato pahljačo hrastove veje.

Pozdrav iz Tujske legije

A. D. in B. K. sta lani, kmalu po končanem tečaju predvojaške vzgoje pobegnili iz domovine. Misel na beg sta prav gotovo prinesla v taborišče že od doma. Skoda, da nista srečala v tečaju nekoga, ki bi bil podoben komandantu O. D., aktivnemu oficirju JLA — Renatovem prijatelju. Od njunega bega je minilo že skoraj leto dni.

Dolgo se nista javila iz tujine. Te dni pa je prišlo pismo iz tujske legije. Pisal ga je A. D., B. K. tega ni mogel storiti, ker leži v bolnišnici hudo bolan. Mati begunca A. D. je prinesla pismo v taborišče predvojaške vzgoje in ga izročila okrajnemu inšpektorju za predvojaško vzgojo. Ta je zbral okoli sebe tečajnike. Tudi užalostena in zaskrbljena mati je bila med njimi, ko je inšpektor prebral pismo na glas:

»Po prihodu v Trst so me poslali v taborišče. Zame jim ni bilo kaj prida mar, ker nimam sorodnikov v Ameriki in ker sem se jim zdel premalo. Prosil sem za delo; ker ga ni bilo, sem jim ušel in sem srečno prekorčil italijansko-francosko mejo. Tudi v Franciji nisem dobil dela. Javil sem se v Tujsko legijo. Tu plačajo dobro, sem pa v večni nevarnosti za življenje. Mnogo mi slani na dom, posebno na te, ljuba moja mama... Tvoj A.«

»Poglejte, dečki! A. D. je bil lani na predvojaškem tečaju, na katerem smo ga mogoče učili prav o takem orožju, kot ga danes uporablja v Tujski legiji. Z znanjem, ki si ga je priboril na tečaju..., povejte mi, kaj s tem znanjem počenja tamkaj v Afriki?«

»Pobija domačine!« — se je utrgalo neke v ozadju velike skupine tečajnikov.

Mati ne zdrži več. Brez besed je odšla iz taborišča, in ko je bila že daleč od taborišča, tik pred ovinkom, je bilo videti, kot da bi si s predpasnikom brisala oči. Tristo pogledov mladih tečajnikov jo je spremljalo.

»Tega ga nismo učili na tečaju, prav gotovo pa smo mu premovali govoriti, da je puška blagoslov le takrat, če brani domovino...« — so kot svarilo prihajale besede iz komandantovih ust.

Pisarna kmetijske zadruge na tečaju

Tečajnik Božič je v civilu računovodja v kmetijski zadrugi Lokev pri Sežani. Ker je imel pred odhodom na tečaj revizijo v kmetijski zadrugi, ni mogel pravočasno napraviti bilance.

Prošnja, da bi bil tečaja zaradi tega oproščen, ni bila uslišana.

Ko je odhajal v tečaj, je naprtil na rame tudi del pisarne KZ Lokev. V prostem času, ko so njegovi tovariši igrali nogomet, odbojko ali košarko, je Božič »bilanciral«. Njegova »pisarna KZ Lokev« je bila čudovito elastična: zdaj je bila pod šotorom, zdaj za grmom ali kje drugje.

Kadar je bil dan znak za zbor, za predavanje ali vežbo, je pisarna dobila pribežališče kjer koli je bilo. Božič je bil med vežbo ali predavanjem raztresen. Številke so mu plesale pred očmi in se nikakor niso hotele spoprijateljiti s predavanji ali pa s strojevo »obuko«.

Bilanca bo pred zaključkom tečaja gotova. KZ Lokev bo menda zadovoljna, kako pa so bili zadovoljni v taborišču, pa je drugo vprašanje.

Na hribu stoji spomenik

V Mirni na Dolenjskem, kjer je tudi taborišče za predvojaško vzgojo, imajo spomenik padlim borcem v narodnoosvobodilni borbi. Je pa zapuščen in zane-marjen, čeprav bi bil ob njem najbolj primeren prostor za predavanje iz zgodovine NOB.

Drugače je v Dekanih pri Kopru. Tamkajšnji tečajniki predvojaške vzgoje kaj radi poromajo na hriček, kjer je veličasten spomenik padlim borcem. Tudi 4. julija so storili tako. Skupaj s svojim komandantom in inšpektorjem so ga obiskali in položili na njegovo vzočje — prekrasen venec velikih rdečih nagelnov. Ni ostalo le pri tem.

Inšpektor je pred spomenikom padlih borcev orisal mladim fantom našo osvobodilno borbo, govoril o pomenu žrtvi, ki so jih dali padli borci za svobodo domovine. Tamkaj je koprsko gle-

V taborišču mora biti vse odkrito in iskreno. Če se zgodi drugače, se fantje sberu okoli svojih vodnikov, da se s njimi pomenijo o stvari, ki je vnesla v taboriško življenje nejasnost ali zmedo.

dališče uprizorilo »Botra Andraža«, peli so partizanske pesmi in se vrnili v taborišče, premišljujo o pomenu 4. julija in o vsebini preživetega dne.

Takole, kot v bivši...

Vodnik A. C. je rezervni oficir. Največji prijatelj mu je alkohol. Ni se zgodilo malokrat, ko je pijan stresal svojo jezo nad tečajniki, zgodilo se je celo, da jih je ponoči z ne preveč lepimi besedami dvigal z ležišč in zahteval od njih stvari, ki so bile v navadi v bivši...

Navadno se mu fantje niso upali zoperstaviti, nekega dne pa je le bilo enemu izmed tečajnikov dovolj. Okrajnemu rezervnemu oficirju je povedal, kar mu je dolikovalo. Vodnik A. C., rezervni oficir, je začel pretiti:

»Tebe bi moral dobiti v Armiji jaz v roke, potem bi videl zlodja.«

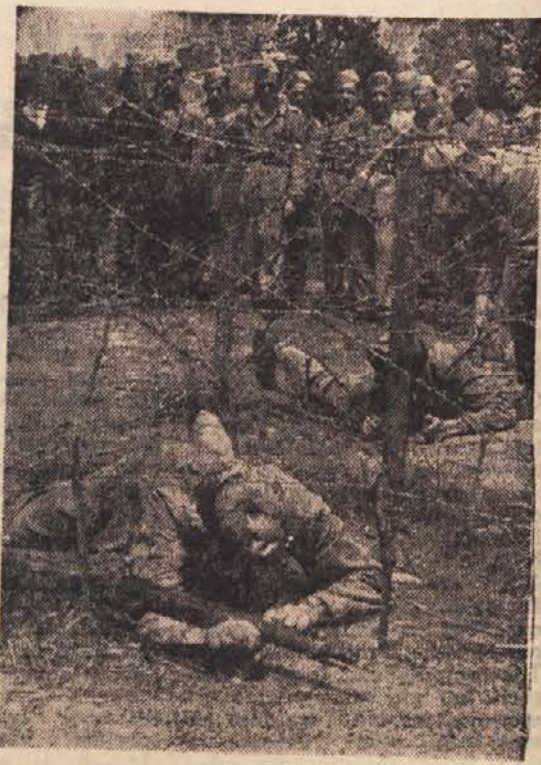
Tako torej: Rezervni oficir A. C. bi rad razkazoval zlodja v naši Armiji, kar mu pa ne bo uspelo. Takim ljudem, ki s svojimi več kot grobimi napakami žalijo našo ljudsko armado in s tem mečejo slabo luč tudi na aktivne oficirje JA, je treba pristriči peroti.

Nekaj, kar nam niso povedali tečajniki

Štiri taborišča smo obiskali in blizu dvajset tečajnikov na njihovih domovih. Takile obiski pripomorejo do slike, za katero ni napak, če jo odkrijemo in ji pogledamo v oči.

V taboriščih se veliko trudijo, da bi tečaji predvojaške vzgoje služili svojemu namenu, to je, da

Domovina potrebuje sposobne in v vojaškem poklicu izurjene vojaške. »Borbena obuka« je važen predmet. Slika: Vojak mora postati »dvakrat manjši«, če želi z uspehom premagati žilne ovire.

bi bili ti tečaji nekakšen posrednik med Jugoslovansko armado in pa fanti, ki bodo v bližnji bodočnosti poklicani na odsluženje kadrovskega roka.

Kaj nam pove slika, ki smo jo dobili na obiskih taborišč?

Izbira rezervnih oficirjev, ki so določeni za vzgojo mladeničev v taboriščih predvojaške vzgoje, ni vedno posrečena, večkrat očitno površna. Vedno moramo imeti na umu, da gleda tečajnik predvojaške vzgoje rezervnega oficirja z istimi očmi kot aktivnega in da mu eden in drugi predstavljata Jugoslovansko ljudsko armado. Od postopka v taborišču je odvisno, kakšno mnenje bo imel tečajnik o Jugoslovanski armadi.

Tečajnik naj ne vidi v svojem vodniku ali komandirju, ki sta v predvojaških taboriščih vedno rezervna oficirja, le disciplinirane vojaške. Zakaj mu ne bi bil tudi prijatelj, kot se je to zgodilo s komandantom taborišča O. D. in Renato. Ali ni v tistem Renatovem povabilu na trgatve nekaj lepega, pristranskega in pomembnega. Ali se ni zaradi tega prijateljstva prelomilo v Renatovi duši nekaj na dvoje? Dečko je

kadrovskega roka. Komandant taborišča nam je povedal, da prihaja v taborišče, če le utegne. Kaj vleče fanta v taborišče in kdo ga je do tega pripravil, ni težko odgovoriti.

V nekem taborišču predvojaške vzgoje, ki ni daleč od Ljubljane, se je že večkrat zgodilo, da ni bilo razen komandanta nikogar od rezervnih oficirjev v taborišču, ki bi filmski ekipi, ki je prišla iz Ljubljane, da bi tečajnikom predvajala poučne filme, zbral publiko. Izgovarjali so se, da to ni njihova stvar.

Ne potrebujemo avtomatov...

Razgovor z aktivnim višjim oficirjem Jugoslovanske armade nam je povedal tole:

»Zmotno delajo tisti, ki skrbijo, da dobivamo v Armado avtomate. Za Armado je važno, da sprejme fante, ki vedo, kaj je domovina, da vedo, kako težko in s koliko krvi je bila osvobojena. Vse drugo je naša stvar. Take ljudi ne bo težko vzgajati v dobre vojaške, njim ne bo puška odveč, ker se bodo zavedali, da je ona edina, ki lahko obrani domovino, če je v nevarnosti. Srce in duša — eno brez drugega ni nič.«

On

Žerjav — naša najbolj redka ptica

Žerjav je pri nas zelo redka, morda pa tudi najbolj redka ptica. Po pričevanju naravoslovcev so žerjavi nekoč gnezdili v Negotinskem blatu, dokler niso izsušili močvirje. Še pred petdesetimi leti je na Vlasini gnezdilo le osem parov teh ptic. Leta 1947 je znani jugoslovanski ornitolog Matjejev našel eno samo gnezdo žerjavov. Toda žerjavi obiskujejo v jatah naše kraje ob jesenski in spomladanski selitvi na jug oziroma na sever.

Žerjav je razmeroma velika ptica. Živi predvsem po močvirjih in šotiščih Skandinavije, evropskega dela Sovjetske zveze in Sibirije. Pri selitvah letijo jate žerjavov v obliki klina, na prvem mestu po je praviloma tisti, ki velja za najstarejšega in najbolj izkušenega. Ta ptica teka po zemlji hitreje kakor najbolj hitri psi. Sicer pa velja žerjav za najbolj pametnega ptica in ga je lahko udomačiti. Njegove sposobnosti dojemanja so tako razvite, da jih lahko primerjamo s psm, ki velja za najbolj pametno domačo žival.

Neraziskane lepote pod zemljo

Planinski mastoi, ki skozi nje teče reka Drina, so znani po izrednih naravnih lepotah in slikovitih krajih. Pravo bogastvo izredne lepote pa skrivajo te planine v sebi: številne podzemne jame s čudovitimi kapniki. O nekaterih govorijo ljudje kot o praljičnem svetu, druge so si pastirji tudi že ogledali, vendar pa jih je po vsej verjetnosti še precej neodkritih. Najlepša med znanimi podzemskimi jamami je tista z imenom »Propastva« nedaleč od Višegrada v bližini izliva Lima v Drino.

Do nje se da priti po pobočjih Treskavice in Bujaka, po slabo zaznamovani planinski poti. Do samega vhoda v jamo vodi zelo ozek hodnik, skozi katerega se je treba plaziti po trebuhu. Doorane je zelo velika in je verjetno še nihče ni skušal prehoditi ali izmeriti. Ljudje pripovedujejo, da so nekoč pastirji spustili v to jamo mačko, ki so jo opazili po tednu dni na drugi strani planine Bujak. V doorani je mnogo hod-

nikov in ozkih prehodov s številnimi nenavadnimi kapniškimi oblikami, ki jih je voda ustvarila v dolgih tisočletjih.

Na začetku jame je tudi majhno, le okrog deset metrov dolgo jezerce. Njegovo dno je popolnoma ravno in belo kakor dno pocelanske skale. Voda v njem se svetlika v tisočerih mavričnih barvah. V doorani je tudi večja odprtina, pravzaprav roj; domnevajo, da je globok okoli 500 m in da teče skozenj voda reke Drine.

V nekaterih dooranah so stalagmiti razviti kakor čudoviti slapovi. Novo turistično društvo v Višegradu bo podzemski jami »Propastva« posvetilo v prihodnje veliko pozornost. Najprej nameravajo urediti dohod in po praviti planinsko stezo, ki drži k njej. Seveda bo treba zatem jami še temeljito raziskati ter urediti v njej potrebne poti in prehode, da si jo bo mogoče brez nevarnosti ogledati.

V svojem prostem času si tečajniki kaj radi privoščijo nogomet, odbojko ali košarko. Večina taborišč predvojaške vzgoje je za to poskrbela, le na Mirni nimajo pravega prostora za šport, saj ni poskrbljeno niti za mize, kjer bi fantje v miru pojedli svoje jutranje, opoldanske in večerne obroke hrane.

Drobne
ZANIMIVOSTI

Dobesedno nataknen na kol je bil pri prometni nesreči 23-letni Hans Krause iz Gladbecka v Nemčiji. Tri metre dolga železna palica — njen del vidite na sliki — ga je predrla od desnega boka do levega ramena. Takole je povedal Krause o nesreči: »Sedel sem v izletniškem avtobusu. Odlično razpoloženje. Potem se je naš avtobus s strani zaletel v stoječi tovornjak in je odtrgal od njega palčast železni okov. No, in se je zgodilo.« — Fant je imel srečo, zakaj v bolnišnici se je skoraj že izlil. Začuda mu železo ni nevarno poškodovalo življenjsko važnih notranjih organov

KIT PREVRNIL RIBIŠKI ČOLN

Pred dnevi je prevrnil neki kit ribiški čoln, ki je plul v bližini Rta dobre naide, a tam, da ga je močno udaril s svojim repom. Od šestih članov posadke sta le dva južnoafriška ribiča ostala pri življenju. Stiri ribiči so utonili pri plavanju zaradi izčrpanosti.

373 UPOKOJENCEV NA 1000 ZAVAROANCEV

Konec letošnjega aprila je bilo v Avstriji 773.000 moških in 390.000 ženskih zavarovancev, k čemer pride še 85.000 prostovoljnih zavarovancev. Pokojnino pa je prejelo 454.000 oseb, katerih povprečna starostna pokojnina je znašala 373 šilingov, pokojnina vdov 274 šilingov, pokojnina sirot pa 203 šilinge. Povprečno odpade v Avstriji torej na tisoč zavarovancev kar 373 upokojencev!

PO STOPINJAH SVEN HEDINA

Neka rusko-kitajska ekspedicijska je osvojila 7500 m visoki vrh Nustagata v pamiirskem pogorju v zahodnem Singanju. Švedski raziskovalec Sven Hedina je skušal že leta 1894 prvič priti na ta vrh, vendar mu to ni uspelo niti po štirih poskusih.

NOV NACIN STRIZENJA OVAC

V Avstraliji so začeli uporabljati nov način strizenja ovac, ki temelji na načelu tekočega traku. Zdaj ne strizijo več cele ovce naenkrat, marveč več delavcev strizijo le določen del, medtem ko se ovca, ki visi v neko vrsto gugalnice, obrača okoli posebne mize, s katere gibljiva preproga odnaša ostrizeno volno. Na ta način je mogoče eno ovco ostrizeti v 75 sekundah. Strizenje ene ovce traja sicer več kakor eno uro.

»MACJE OČI« ZA PEŠCE

V Zahodni Nemčiji so začeli prodajati posebne plakete, ki odbijajo svetlobo, imenujejo pa jih »macje oči«. Te plakete je mogoče pripeti na rokav ali hrbet obleke pešca, da bi se tako zaščitili pred motornimi vozili. V tem torej ne bo mogoče več povoziti pešcev, ne da bi pri tem opazili dokaj močno svetleče se »macje oči«.

NENAVADEN KONGRES

V nizozemskem mestu Grevenadrihtu je bil pred kratkim peti svetovni kongres starih samcev in devic, na katerem je sodelovalo okoli 800 neženjenih moških in neporočenih žena. Kongres so odprli s salvo 23 topovskih strel in zvonenjem. V času lanskoletnega kongresa je stopilo v zakon 30 udeležencev, letošnji rezultati pa se niso znani. Na kongresu je imel neki nizozemski nosilec govora na temo o problemih samotar. V vseh 28 kavarinah v tem mestu so bili v času kongresa plesni skozi vso noč.

ČE BI SE POTOPILA
atomska ladja...

Kakšne bi bile posledice, če bi bila oceanska velikanja »Andrea Doria« — italijanska ladja, ki se je pred nedavnim potopila, potem ko je trčila s švedskim parnikom — moderna ladja na atomski pogon? To vprašanje je tembolj zanimivo, ker je ameriški kongres že določil proračun za graditev takega pomorskega velikana in ker nekatere hamburške ladjedelnice že razmišljajo o tem, da bi gradile čezoceanske ladje na atomski pogon.

Zahodnonemški listi pišejo, da si zvezni minister Strauss, ki je pred kratkim obrazložil v Bonnu zakon o atomski energiji, predstavlja vso zadevo s prelahke strani. Dejal je namreč, da je plula po svetovnih morjih doslej ena sama ladja na atomski pogon — ameriška podmornica Nautilus — ta pa je baje tako varna in zavarovana, kot n. pr. Münchenski tramvaj.

Precej manj optimističnega mnenja pa so trije atomski znanstveniki Fayram in Schneider s kalifornijske univerze ter Jensen s dansko-norveškega jedrskega inštituta. Ti trije so predložili atomski komisiji Združenih držav skupno poročilo, ki vsebuje nujen nasvet, naj še počakajo z gradnjo atomskih ladij, dokler ne bodo atomski strokovnjaki postregli z zanesljivejšimi podatki o nevarnostih, ki bi nastale, potem ko bi se v oceanskih globinah potopilo več ladij na atomski pogon.

Znanstveniki pravijo, da se po dosedanjih statističnih podatkih potopi letno povprečno 70 ladij z nosilnostjo nad 500 BRT. Če bi bilo od tega samo 7 ladij na atomski pogon — upoštevati

je treba, da se tri četrtine ladij potopi v obrežnih vodah — bi se po stalnih morskimi tokovi razširili radioaktivni žarki iz razbitih strojev in bi okužili, oziroma uničili plankton, ki je poglavitna hrana večine oceanskih rib. Zaradi pomanjkanja hrane

»VOJNA«
proti taborjenju

Na francoski Rivieri med Nizozo in Antibesom preživlja letos svoje počitnice okoli 30.000 turistov, ki se niso nastanili v hotelih in penzionih, marveč so se utaborili na najrazličnejših krajih pod pisanimi šotori. Največ je skupnih taborišč, saj so Francozi zelo znani po svoji varčnosti in iznajdljivosti. Mnogi te turisti so preplavili med drugim tudi znamenito sprehajališče »Promenade d'Anglais« v Nizzu, najlepša obalna področja v Cannesu in še nekatera druga zbirališča mondenega sveta.

Zaradi vsega tega so lastniki hotelov objavili pravico »vojne« proti tem turistom, ki od njih nimajo nikakršnih koristi. Na slehernem koraku jim skušajo zagreniti njihove poletne počitnice, prizadevajo pa si tudi, da bi oblasti znatno omejile kraje, kjer bi bilo mogoče postavljati taborišča. Hkrati s tem hotelirji seveda zahtevajo, da bi morali biti ti kraji kar najbolj oddaljeni od njihovih plaž. Preprosti Francozi so zaradi tega seveda neznansko ogorčeni, kot za nalašči pa jih je na njihovih slovitih Rivieri vse več, ki se med počitnicami zadovolje s preprosto platneno streho!

bi poginile ribe, to pa bi imelo posledice, ki jih za sedaj sploh še ni mogoče določeneje naznačiti.

Trdnjava iz bronaste dobe

Pri vasi Filitoza na Korziki so pred kratkim našli trdnjavo, ki je bila zgrajena že v bronasti dobi, torej v času, ko so Korziko naseljevali še kolonisti iz vzhodnega Sredozemlja. Trdnjavo je po dolgem iskanju odkril Roger Grosjean iz Nacionalnega središča za znanstvene raziskave, v njej pa so našli poganske oltarje za verske obrede. Središče trdnjave je veliko svetleče s 50 stebri, ki so visoki po 3 metre in tehtajo po dve toni. Po dosedanjih arheoloških raziskavah je videti, da so prišli prvi kolonisti na Korziko v drugem in tretjem stoletju pred našim časom. Izkopavanja se nadaljujejo.

V Severni Rodenziji med rekama Limpopo in Kongo živi nad pol milijona afriških domačinov. Sele v zadnjem času so jim južnoafriške oblasti dovolile lastno radijsko postajo. Odslej preživijo črnske družine vse večere pred KABULO KA KWABAMAKAN, kakor imenujejo radijske sprejemnike, in poslušajo grozljive zgodbe o Umfufumfufu, ki je bajeslovno bitje pragazda, ter seveda lastne narodne pesmi in glasbo

Zakaj ljudje ustavljajo vlake

V Angliji je treba plačati za zlorabo zasilne zavore, če za to ni tehtnega razloga, globa pet funtov. Ugotovili so, da je bilo v sto primerih zaustavljanja vlaka z zasilno zavoro le šest upravičenih primerov. Mnogi potniki potegnejo za zasilno zavoro zaradi najmanjše malenkosti, nekateri pa to storijo celo brez tehtnega razloga.

V zapisnikih angleških železnic je najti tudi naslednje primere: Neki moški je potegnil za zasilno zavoro zato, ker ga natakari ni postregel s tako pripravljenom omako, kakor jo je naročil. Neka starejša dama pa je ustavila vlak, ker so ji skozi okno padli umetni zobje, ko je izpljunila silvovo koščico.

Neki iznajdljiv Anglež pa je z določeno kaznijo za zlorabo zasilne zavore celo zaslužil. Stavil je namreč z nekim potnikom za deset funtov, da bo imel vlak, ki sta v njem sedela, zamudo. Da bi to zamudo povzročil, je potegnil za zavoro in bil seveda takoj pripravljen plačati pet funtov, saj je nadaljnjih pet lahko spravil v svoj žep.

Pred dvema letoma je neka ženska potovala sama v kupeju. Na neki postaji je prišel v isti oddelek še en potnik. Čez nekaj

Jetika med Indijanci

Po najnovejših statističnih podatkih je med Indijanci, ki žive na jugozahodnih področjih ZDA, jetika dvakrat bolj pogosta kakor med drugim prebivalstvom. Uvedli so že številne ukrepe, da bi 8700 otrok indijanskih plemen, ki prebivajo v teh pokrajinah, obvarovali te nevarne bolezni.

Teorija o davnih živalih

Po mnenju nekaterih znanstvenikov so velikanske predpotopne živali mogle letati po zraku zato, ker je bil v davni preteklosti zemeljski zrak znatno gostejši kot je danes.

T. Bergas

BRIVEC IZ AGRIGENTA

Nekako proti poldnevni sem se izkrcal v Agrigentu. Vročemu soncu sem se kar se da hitro umaknil v tesno ulico med stare mestne hiše. Ogledoval sem se za brivnico, da bi se čimprej znebil strnišča na bradi in po licih. Kot izumrle so bile uličice v opoldanski pripekli; med potjo pa sem le uzrl na pol priprta vrata brivske delavnice. Vstopil sem in zagledal dvajsetletnega fantiča v beli halji.

Komaj je slišal mojo željo, že se je pognal k brivskemu stolu v kotu in nekajkrat krepko udaril po nečem zvitem. Česar v prvih trenutkih po vstopu s svetlega sonca v temno brivnico nisem mogel spoznati. Kepa na stolu se je pod dečkovi udarci zganila, se podaljšala v človeško postavo in zamahnila s plosko dlanko po fantovem licu.

Tisti hip je opazil brivski mojster stranko. Takoj se je njegova jeza spremenila v navdušen pozdrav. Mojster, čeden Sicilijanec s črnimi očmi in s prav takšno levjo grivo, mi je

povedal s široko kretnjo, da je še čas za strizenje. Ze me je potisnil na nekakšno pručko v ozadiju delavnice, da bi me nihče ne mogel opaziti s ceste skozi okno. Potem je segel po milo in čopič. Začelo se je...

Bil sem namiljen v dvojnem pomenu te besede, zakaj ko je mojster videl svojo žrtev tako brez moči na stolu pred seboj, mu je prišlo nekaj na misel. »Anglež?« je vprašal, jaz pa sem odgovoril: »Ne, Francoz!« Ta razlika se njemu ni zdela pomembna. Ze je začel brskati po predalu, privlekel iz njega tenko knjižico, sedel zraven mene in mi naročil, naj berem. Bil je angleško-italijanski jezikovni vodič z najnujnejšimi vprašanji in odgovori.

»Gott morning,« je rekel, jaz pa sem ponovil pravilneje: »Good morning.«

Zdela se mi je, da sem človek, ki je mojster nanj čakal že vrsto let. Vedno iznova je ponavljal jutranji pozdrav, kar naprej sem ga popravljal. Potem je poklical še vajenca, ki si je tudi prinesel stolček in tako sodeloval na nepričakovnem jezikovnem tečaju, ki se je počasi nadaljeval od jutra čez poldne do pozdrava na lahko noč in do tistih splošnih izrazov, kakor na primer »Upam, da se dobro počutite«, »Zelite še kaj?« in tako dalje.

Sključen sem sedel v mracnem kotu delavnice brivca iz Agrigenta in počasi popravljal napačno izgovarjavo angleških glasov, ki so mi enolično z dveh strani silili v ušesa.

Milo se je strdilo, dobil sem občutek, kakor da imam masko na obrazu. Sele tež dobro uro se je mojster spomnil na delo. Z zadovoljstvom, da je za ta dan opravil svojo umsko nalogo, je zaprl zvezek, si odpel belo delovno haljo in potegnil s hlač usnjen pas, da je na njem nabrusil britev za mojo brado. Iznova me je namilil, potem pa je strokovnjaško postregel z mojimi lic in kocene. Vmes mi je zapel nekaj arij iz svojega bogatega opernega repertoarja, nadme se je sklanjal in mi tu pa tam skozi vrzel med zobmi poslal na čelo kapljico sline. Vse kaže, da se mi je s pesmijo hotel oddolžiti za vodstvo jezikovnega tečaja.

Ko sem se proti večeru vrnil z oglada starih izkopenih me je pot spet zanesla mimo brivnice. Zunaj na šipi pod napisom je brivec s svežo barvo na leseni plošči sporočal častitljivemu občinstvu, da v tel brivnici ustreže priznani mojster svoje obrti tuju in domačinu v šestih evropskih jezikih.

Nazorna reklama za novo plastično snov: štiri roke hkrati zilvajo dekletu na jopico vodo, kavo, mleko in špagete z omako. To je jopica iz tkanine bodočnosti. Plastična snov je na moč podobna usnju iz jelenje kože, vsako liso ali madež pa je mogoče odstraniti z milom in z mlačno vodo. Nekaj minut po takem čiščenju je jopica — in sploh obleka iz take tkanine — spet kot nova...

V SINJIH GLOBINAH

VIKTOR
PISE: GRAD
DRAGO
RIŠE: ROTVIK

25. »Hvali morje in drži se kopnega,« je Barba zamomljaj znani mornarski pregovor. »Če pa že človek mora na morje, naj vsaj ne skače z barke, dokler se ne potaplja. Jaz bi imel občutek, da sem padel morskemu psu naravnost v krožnik.« Doktor Plavnik se je nasmehnil: »Tako hudo le ni. Vozimo počasi za njim. Ob tako mirnem vremenu bomo bližajočega psa morskoga psa hitro opazili. Če hitro plava ga vedno zanesne na površje. Zaradi tega, ker ima drugačen rep kot druge ribe.«

26. Maks je medtem krepko zaveslal z nogami. Stoklo na maski je bilo rahlo zamagleno. Previdno je spustil vanjo nekaj vode in oplaknil šipo. Voda je morala biti zelo globoka; nikjer ni bilo videti dna. »Kakor da bi padel v moder tuš,« je pomislil sam pri sebi. Za trenutek mu je postalo tesno. Vedno je imel neprijeten občutek, kadar je plaval v tako globoki vodi, da ni videl dna pod seboj. Toda kar je, to je. Zdaj bo ostal junak do konca. Krepko je izdihnil in zajel sapo.

27. Dvignil je glavo iz vode in pogledal okoli sebe. Videl je, da mu »Biserka« počasi sledi. To ga je pomirilo. Spet je položil glavo v vodo in se z enakomernimi udarci poganzal naprej. Mimo njega je prihitel roj sardelic. Opetekal se je kot jata komarjev v poletnem večeru. Daleč spredaj se je zabliskalo nekaj belega. »To mora biti ribji trebuh,« je pomislil. »Zanimivo, kako daleč se vidi bela barva pod vodo.« Spet se je zabliskalo, zdaj je bilo bliže.